AYDEDE

Çarşamba 12 Mayıs 1948
No. 91 — 2
Fiatı 15 Kuruş

Cumartesi ve Çarşamba günleri çıkar siyasi hoşsohbet gazete
İdarehane: Ankara Caddesi 98/2, TAN Basımevi
Başmuharriri: REFİK HALİD KARAY

Tesis Tarihi: 1922
Telgraf: Aydede — İstanbul
Telefon No, 25100

SUDA NAKIŞLAR

Bıkmadık Gitti !

Çocukluğumuzda İstanbulda, sonraları ecnebi memleketlerinde "Sirk" denilen at canbazhaneleri kumpanyaları beni ne tatlı avutmuş, eğlendirmişti... Hele palyaçolar !

Palyaçoların en hoşuma giden halleri şudur : Meselâ at cambazlıkları biter, sıra hokkabaz veya perendebazlıklar yapılması için ortaya masalar konulmasına ve halı serilmesine gelirdi. Sirk hademesi bu işleri yaparken palyaçolar da sağa sola telâşla koşuşurlar, gûya hademeye yardım ederler. Fakat bu yardımlar tamamen sembolik veya işarî mahiyette kalır.

Onlar hiçbir şeye el sürmezler, sadece sürüyor, bütün gayretleriyle çalışıyor görünürler. Sonra da bir kenara çekilip mevcut olmıyan terlerini silerler, yorgunluktan bitmiş gibi vaziyet alırlar, ayrıca her işi kendileri yoluna koymuşçasına da kabarıp azamet satarlar.

— Meydanda ne varsa biz yaptık ! Hepsi bizim marifetimiz !

Mânasına bir böbürlenme... Palyaçoların bu rolü bir insan karakterini ve tipini temsil için yaptıkları şüphesizdir. Yoksa esasta işgüzar, hünerli adamlardır.

Her siyasî Partinin de onlara benziyen ve gerçekten işe yaramadıkları halde yarayormuş görünen kalp, lâkin hinoğlu hin adamları yok mudur? Öyleleri nasılsa yolunu bulup bir kere ön plânda yer almışlardır; artık Kambersiz düğün olmadığı gibi bunlarsız da hükûmet, yahut parti olamaz.

Hele bir parti, hükûmette uzun zaman tutunarak eskidi mi, aynı göstermelik tipleri daima ön plânda görmekten halka gına gelir. Yaş ilerledikçe büsbütün acayipleşen, karın yapıp veya kuruyup sakilleşen bu kart politikacılar, tek faydalı işe yaramamakla beraber hep mevkide ve gözönündedirler.

— Biz yaptık ! Biz yapıyoruz ! Biz ! Biz !.

Diye övünmeleri eksilmemiş, artmıştır. Sanki halıyı seren onlardır: hakikatte parmaklarının ucunu bile sürmemişler, boy göstermişler, caka satmışlardır. Parti ve hükûmet ise, tuhaf bir alışkanlık ve tiryakilikle baş köşeye bu parazitleri oturtmakta devam eder.

Faraza bilmem nerede bir konferans açılır :

— Buyur, bakalım, Bay Hüsmen !

Diye ilk çağırılan onlardan biridir.

Faraza Çinden bir davet gelir :

— Geç tayyareye, Bay Hüsmen !

Patagonyaya bir tetkik ve mübayaa heyeti gönderilecek :

— Yerin hazır, Bay Hüsmen !

Bir gazete çıkarılacak, bir banka kurulacak, bir mebusluk münhal, idare meclisinde boş bir yer, hariçte bir mümessillik var :

— Gelsin, Bay Hüsmen !

Bay Hüsmen hepsine gitmiş, hepsini kabullenmiştir. Azametine de pâyan yoktur. Zaten işin ciddî tarafı umurunda değildir. Zira serilecek halının saçağına bile elini sürmiyecektir. Amma dönüşte ve arasıra Mecliste terini siler görünecektir.

Çoktandır devirlerini geçirmiş, mahiyetlerini meydana koymuş, ne mal oldukları herkesçe anlaşılmış, isimlerinin boyuna anılmasından bıkılmış olan bu Bay Hüsmen'leri rafa koymak, unutmak ve unutturmak bir partinin sempati çekecek ilk psikolojik hareketi olur. Amma olmaz, olamaz işte !.

— Sen hele artık şöyle bir yana dur, Bay Hüsmen !.

Denilemez, bir türlü !.

Arnavut pırasadan bıktı, biz kaydı hayat şartiyle işe yaramaz tüy kabalarından bıkmadık !

AYDEDE

Yüksek Diplomasi

— Sahne —

1 inci Adam: Vasatın çok altında.

2 nci Adam: Fevkalâdenin üstünde

1 inci Adam — Benim anlıyacağım şekilde yüksek diplomasiyi izah eder misin?

2 nci Adam — Anlatayım; bir arkadaşın var, senin hayatını kurtarmıştır ve sen de onun bu fedakârlığına bir karşılık olmak üzere, kendisini lokantaya yemeğe davet ediyorsun. Yemek yendikten sonra tabiî hesabı senin görmen lâzım gelir, değil mi?

1 inci Adam — Pek tabiî...

2 nci Adam — Halbuki sen ellerini yıkamak bahanesiyle musluğa gidiyor ve bir fırsatını bulup hesabı vermeden arka kapıdan sıvışıyorsun.

1 inci Adam — Peki ertesi gün bu arkadaşın yüzüne nasıl bakabilirim?

2 nci Adam — Basbayağı bakabilirsin.

1 inci Adam — Peki bunun yüksek diplomasi neresinde?

2 nci Adam — Ertesi gün adamın yüzüne bakabilmende.

AZİZ OKUYUCULARIMIZA TEŞEKKÜR

(Aydede) nin ilk nüshasından İstanbul bayilerine pek çok miktarda tevzi ettiğimiz halde daha çıktığı gün öğleye doğru mevcudu azalmış ve akşam üzeri satıcılarımızın çoğunda bulunmaz olduğundan yeni tevziat yapılmıştır. Yine de bütün talepleri karşılayamadığımıza teessüf eder, fakat aziz okuyucularımızdan gördüğümüz bu fevkalâde teveccühe teşekkür ve onunla iftihar eyleriz.

Yunanistan Komünist leri süpürüyor. (Gazeteler)

— Hazır, gecelerimizi aydınlatacak mehtap varken işimizi bitirelim !

Atalar Sözü

İtlere dair

★ Aç it fırın deler.

★ İt ulur, birbirini bulur.

★ İt iti yemiş, kuyruğuna gelince "Bizim it" demiş.

★ İte bulaşmaktansa, çalıyı dolaşmak hayırlıdır.

★ İt üremekle deniz bulanmaz.

★ Ürümeyi bilmiyen it, Mandıraya kurt getirir.

★ İt ürür, kervan yürür.

★ Isıracak it dişini göstermez.

★ İtin ahmağı baklavadan pay umar.

★ İt ite buyurmuş, it de kuyruğuna !

★ İt dişi, domuz derisi.

★ Bakmakla öğrenseydi, İt, kasaplık öğrenirdi.

★ İtin duası kabul edilseydi gökten kemik yağardı.

★ Garip itin kuyruğu paçasında gerek.

★ İt gibi yer, kurt gibi bakar.

★ İtin kuyruğu kalıba sokmakla doğrulmaz.

★ İt itin kuyruğunu bırakmaz.

★ Uyuz itin yarası iyi olmaz.

★ Kancık it yalanmazsa, erkek dolanmaz.

★ İtin ayağını taştan mı esirgiyorsun?.

Edebiyat – Sanat – Tiyatro – Sinema – Sosyete Hayatı

Cumartesi — Çarşamba

CANAVAR

Faruk Nafiz'in "Canavar" ını alıp film yapmışlar.

Bir film canavarı meydana gelmiş.

Filmi, türkçe ilk manzum eser, diye ilân ediyorlar. Bu ihtiyacı neden duymuşlar? Herhalde doğru, dürüst mensur bir film beceremedikleri için olsa gerektir.

OLMAK VEYA OLMAMAK

Geçen hafta, matbuat âlemi için bir jübile haftası oldu. "Cumhuriyet" gazetesi çeyrek asır, Ercüment Ekrem Talu yarım asırlık yazı hayatlairnı idrak ettiler.

Ben "Cumhuriyet" in ilk sayısında vardım, jübilesinde yoktum.

Ercüment Ekrem Talu ilk yazısını neşrettiği zaman yoktum, jübilesinde vardım.

BABA VE OĞUL

Ercüment Ekrem Talu muharrirliği, babası Recai zade Ekremden tevarüs etmiştir.

Elveledü sınvu ebî!

Ercüment Ekrem Talu'nun oğlu Muvakkar Talu da muharrirdir ve ilk yazısını yirmi üç sene evvel neşretmiştir.

Elveledü sınvu ebî!

Eğer, Matbuat hayatına, baba iki sene geç veya oğul iki sene evvel erken atılmış olsalardı, her ikisinin altın ve gümüş jübilelerini bir arada kutlıyacaktık!

İDARE MESELESİ

Gündelik "Türkiye" gazetesi sevimli bir gazete idi, nüshası beş kuruşa satılıyordu. Fakat, on binden fazla satmasına rağmen, kapanmış.

Yazık! O da herkes gibi Amerikan yardımına müracaat etmeli idi!

EL MANA...

Soyadı kanunu çıkalı bir hayli olduğu halde, hâlâ, birçok kimse, alınan soyadlarında mânalar aramaktadır. Vakıa içlerinde garip, iddialı, gülünç ve mânasız olanlar yok değil. Benim de aklıma, bazı meşhurların soyadlarını fransızcaya tercüme etmek geldi. Aldığım en tuhaf netice şu oldu: Köprülü = Dupont

TEYEMMÜM

"Vatan" ın Yedekçisi Terkos safasına gitmiş, suyu, boruyu gözleriyle görmüş ve namazın şartlarını hatırlamış.

Susuzluk insanı imana getirir.

Yedekçi, su olmadan nasıl abdest alınabileceğini soruyor. Teyemmümle azizim, teyemmümle!

HAMAMIN AKIBETİ

Eyüp Sultanda Çarşıda bir hamam vardı. Kurnalardan birinin üstünde şöyle yazılı idi:

El hamam, nısfıddünya..

Yâni hamam, dünyanın yarısıdır. Elbette, temizlik sıhhattir.

Fakat bu hamam yandı, söndürebilmek için su bulamadılar.

ÜÇÜNCÜ PARTİ

Evet, herkes itiraz ediyor, neden üçüncü? Buna Dört Büyükler, Beş Büyükler gibi, Üçüncü Büyük Parti denilse, bir dereceye kadar hak kazanılacak.

Fakat bu Üçüncü Parti, bana, meşhur Ezop'un kıssasını hatırlattı: İki kişi, yolda bir ceviz bulumşlar, paylaşmak hususunda anlaşamıyarak kavgaya tutuşmuşlar. Bu esnada bir üçüncü gelerek...

ZİHNİYET

Ankarada ve İstanbulda, geçen mevsim, Devlet Tiyatrosu tarafından temsil edilmiş olan "Küçük Şehir" isimli Amerikan piyesini, Ruslar, Berlinde kendi mıntakalarında oynatmak istememişler ve yasak etmişler. Sebebi, piyesin aile hayatını hoş ve fazla sevimli bir şekilde göstermesi imiş.

Biz de "Düşman" piyesi için aile hayatını pek fena gösteriyor diye az kalsın yasak edecektik. Eğer yapmış olsaydık, aramızda ne zihniyet farkı olurdu? Fakat Ankarada "Küçük Tiyatro" dan Rifat Okkay'ın piyesinin aile mefhumuna uygun değil diye kaldırıldığını düşünüyorum da...

Fikret ADİL

Yerli Film Reklâmı

(Odamı yıkamazsın). Hissî emsalsiz gayrisamimî film. Boğaziçi manzaraları. Ay mehtabı. Mavi deniz. Denizde yüzen nezih balıklar.

— Şarkı ve besteler —
Hanife Yayla - Demir Rükneddin -

Hayreddin Kanyak
REJİ : M. Sabırtaşı

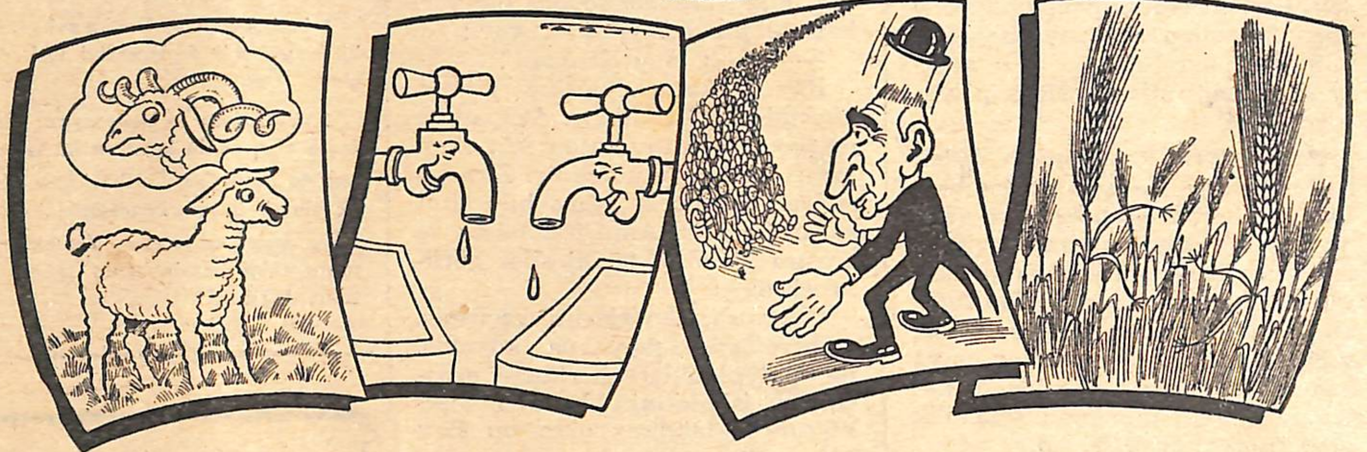
Oynayanlar: Artistlerin ismi, film banyo yapılırken silinmiştir. Vakaya birşey olmamıştır.

+ ∞

Salıncaklar kurulur şehrimizde,
Çocuklar için.
Salıncaklar kurulur üç ayaklı,
Mahkûmlar için.

Birinde neş'e sallanır
Bayram günleri.
Birinde «Sükût» sallanır
Seher vakti.

Orhon M. Arıburnu

Şehir Meclisi, mevsimin geçmekte olduğu şu günlerde kuzu etlerine narh koymak için incelemelere başlıyacakmış. (Gazetelerden)

Kuzu — Ayol, ben o zamana kadar koç olurum!

İstanbulu bol suya kavuşturacak boruların döşenmesine başlandı (Gazetelerden)

Musluk — Suyumuz bugün yine kesildi!

Öbür musluk — Küşat resmi şerefine olsa gerek!.

Yunanistandan gelecek ırkdaşlarımız elli bini bulduğu için hükûmet şaşkına dönmüş (Gazetelerden)

Başbakan — Ben buradakilere arpa bile yetiştiremiyorum. Sizi nasıl besliyeceğim?.

Verilen resmî malûmata göre bu sene mahsul bereketli olacakmış (Gazetelerden)

Buğday — (Arpa başağına) merak etme! sıkışıp bizi yine harice satarlar, ahaliye sizi yedirirler!.

Bir dokun...

Gülenler, gülemiyenler

Gülüyorlar; kahkaha ve neşe içinde geçmesi lâzımgelen fanî ömürlerinin lâyık olan zevki tattıra tattıra eğleniyor, yiyor, içiyor ve bilhassa gülüyorlar.

Halbuki ben, Fatihteki evimden bir karış suratla çıkmış, ilk rastladığım komşumun asık yüzüne bakarken o, kırık, ezik, bitkin, ümitsiz sesile her zamanki gibi bana bir:

— Merhaba!

sallamıştı. Haklıydı; eline geçen iki yüz lira para ile üç çocuğunu, bir karısını geçindiremiyordu. Sözde resmî bir dairede şefti. Alinin külâhını Veliye devretmekten bıkmış, usanmış, her gün biraz daha pahalılaşan giyecek ve yiyecek maddeleri karşısında şaşkına, serseme dönmüş, ne yapacağını şaşırmıştı.

Halbuki burada, bu lüks gazinoda masalarının başına geçmiş olan kadınlı, erkekkli, şık, ipekler, elmaslar, kokular içindeki insanlar gülüyorlar, neşeden bir dünya yaratıyorlardı.

Aylardan, yıllardanberi hasret kaldığım kahkaha, eski bir tanıdık gibi tatlı, kıvrak sesile kulaklarımı okşuyor, beni mestediyor, hazdan bayıltacak hale getiriyordu. Bunlara, bu gülen zarif insanlara, biraz da minnetle bakıyor, onları gıpta ile süzüyordum. Acaba bu mübarek, bu mukaddes, bu mükemmel insanlar kimlerdi? Bu lüksü nasıl temin etmişler, bu su gibi viski akıtan parayı nasıl kazanmışlardı? Beni buraya dâvet eden arkadaşım en yakınımızdaki bir masayı işaret ediyor, kısık bir sesle anlatıyor:

— İthalât ve ihracat işlerile uğraşır, bu harpte adam akıllı vurdu. Bir kaç milyonu var.

Sanki onun masasında oturan zevat, ipekler içinde yüzen güzel kadınlar arkadaşımın söylediklerini işitiyorlarmış, bana inat yapıyorlarmış gibi kahkahalarını biraz daha yükseltiyorlar, gülüyorlar, gülüyorlardı...

İhtiyarsız olarak bizim mahalle bakkalını hatırladım: Rengi her gün biraz daha kararıyor, sık sık gözleri bir noktaya dalıyor, düşünüyor, düşünüyordu. Bir gün merak etmiş sormuştum:

— Hayır ola, pek kederli görünüyorsun..

— Bay, işler kötü gidiyor, Ne aldığımızın, ne sattığımızın hayrını görüyoruz.

Söylediğine inanmamıştım, çünkü dükkânı arı kovanı gibi işliyordu. Kanaatimi açıkça bildirdim. Birden, anasına küfretmişim gibi gözleri dört açıldı:

— Dışı seni, içi beni yakar, dedi. Gelen müşterilerin neler, ne miktar şeyler aldığını biliyor musun?

Dudakkları âdeta kısıldı, sonra:

— Pufff! diye pufladı. iki yüz elli gram şeker, on kuruşluk soğan, yüz gram yağ...

Hiddetle gözlerimin içine baktı:

— Urfa yağının kilosu yedi lira olursa, dedi. Bu mahallede hangi babayiğit daha fazlasını alabilir, sorarım sana: Yıllardır evine, toptan bir kilo yağ girdi mi?

Ya her sabah kapımızın önünden geçen sütçü.. Sanki cılız, sıska, yüzlerinden gam, kasavet akan mahalle çocuklarını görmüş de dertlenmiş gibi bir:

— Süt!

Deyişi var ki, her seferinde ciğerleri ağzına geliyor sanıyorum.

Buradakiler, sıfatlarını öğrendiğim vurguncu, karaborsacı, istifçi zatler refikaları, kerimeleri ve metreslerile birlikte gülüyorlar, neşe içinde bir ömür sürüyorlar.

Afferin! «sap» diyene de «saman» diyene de gülmek ne güzel şey.. Halbuki ben, memur, işçi, esnaf komşularıma Nasrettin Hocanın, Bekri Mustafanın, Bektaşilerin nükte dolu fıkralarından yüzlercesini anlatmış; fakat hiçbirinin yüzünde en küçük bir tebessüm izine bile? tesadüf edememiştim. Galiba bunlar, hayatta gülmiyen, gülemiyenlerin de intikamını almak için bol bol durup dinlenmeden, habire gülüyorlar.

Oh, be! Gülmek ne güzel şeymiş meğer.. Kulaklarımın pası silindi, gözüm, gönlüm açıldı..

ERTUĞRUL ŞEVKET

Truman

Franco

de Gaulle

Jinnah

Çankayşek

Mısır

Vişinski

AYDEDE

Günlük gazeteler gibi günü gününe basıldığı için taze haberleri takib eder.

Minelbab İlelmihrab

Yazan: Refik Halid KARAY

— Tefrika No. 2 —

ÇIKAN KISMIN HULASASI :

1923 senesinde Lübnanın Cüniye kasabasına gitmiş olan muharrir, can sıkıntısından kendisine bir meşgale arayor, neşredilmiyeceğini bile bile hâtıratını yazmağa başlıyor. Halbuki, bunu duyan "Akşam" gazetesi fransızca bir telgrafla tefrikaya talip olduğunu bildiriyor, malî vaziyeti bozuk olan muharrir, büyük bir sevince düşüyor.

Şehir eşrafından bazısını İstanbuldan tanıyor, tanımadıklarımla da yeniden tanışıyorduk. Görünüşte gösterişi muhafaza ediyorduk. Hattâ bir kısmı, "eh, elbette paraları vardır. Lübnan gibi lâtif bir memlekette yer, içer, keyiflerine bakarlar!" diye düşünüyordu. Köye çekilmemizi de fazla sarfiyatta bulunmamak, ihtiyatlı hareket etmek istediğimiz şeklinde yorumlamışlar, "akıllı adamlar!" hükmüne varmışlardı.

Anlaşılan telgraf üzerine hâtırattan bir kısmını göndermiştim. Az bulmuşlar ki ikinci bir telgraf geliyor :

10.1.1924

Hâtıratın mâbadini yollayınız, neşrine başlıyoruz.

Sevincin arkasından nasıl bir kedere kapıldım?

Peki amma ben eseri bitirmemişim ki... 1923 Nisanında başlamış, sıcaklar basınca yarıda bırakmıştım. Yazdığım mektubun cevabını Aralık ayında alınca, tekrar işe koyuluyorum; ne kadar yazabildimse postaya yetiştiriyorum.

Bekliyorum. Yâni gazetede çıksın da parası gelsin diye, sadece parayı dört gözle beklemekteyim. Ne hoş şey! Git postaneye, yahut bankaya, sana bir deste beşerlik sayıp versinler: "bir senelik, iki senelik geçimim teminat altına girdi!" diye rahat bir nefes alayım."

Derken – ihbarname ve davetname yerine – postadan bir (Akşam) nüshası çıktı. Dehşet! Felâket! İşte bunun tesirini hâlâ duyuyorum, hiç unutmamışım; eskimek, silinmek bilmiyor.

İlk sayfada koca bir başlık, altında beklenmedik bir yazı. Bugün hafif bir tebessümle gözden geçirdiğim bu yazıyı bir çeyrek asır önce (ayıp oluyor amma yine paradan bahsedeceğim) maişet darlığı içinde kıvranırken ne ıstıraplı yüz çizgileriyle, ne acı iç sızılariyle okuduğumu kolayca tasavvur edersiniz. Vatanı veniden terkedercesine üzülmüştüm.

İşte o yazı :

Vesika No. 1

"Minelbab İlelmihrab" ın tefrikasına başlamazdan evvel, hâtıratta ismi geçen zevatın listesini neşretmek gafletinde bulunduk, bu zevattan ekserisi muhterem insanlardır ve herhangi bir "Hâtırat" ta kendilerinden ancak hürmetle bahsolunabilir. Fakat diğer bir kısmı da vardır ki, mücahede senelerini zâf ve riya içinde geçirmişler ve Hürriyet ve İtilâfla temasta bulunmuşlardır. İşte bu kısım zevat Hürriyet ve İtilâf esrarının intişarına mâni olmak için var kuvvetlerini sarfettiler. Elde de yeknazarda herkesi serfürü ettirecek bir mantık var : Hâtıratın muharriri firarîdir, binaenaleyh bu eseri yazmasında kendini affettirmek veya fırkasını mazur göstermekten başka ne maksadı olabilir?.

Müteaddit hücumlara verdiğimiz cevaplarda Hâtıratı baştanbaşa okuduktan sonra neşrinden fayda gördüğümüzü yazmıştık; "Akşam"ın neşrinde fayda gördüğü şey, beş senedenberi devam eden ve daha uzun seneler devam edeceğine kani olduğumuz millî davayı ancak takviye eder.

Sonra diğer garabetler var : İsimlerini tasrih etmek istemiyoruz, fakat millî mücahede senelerinde "Peyam Sabah" veya diğer gazetelerde hiyanete yardım eden muharrirler makale, mecmua ve kitap neşrinde serbest bırakılmışlar ve bizden başka hiç kimse tarafından tevbih de edilmemişlerdir. Acaba o zamanki hattı hareketimizle bugün tezad halinde miyiz?. Hayır! Şu veya bu türlü çalıştığını inkâr etmiyen herhangi bir adamın hâtıratını neşretmekle, millî vicdanın mahkûm ettiği bir adama velev hükûmete müdafaa ve taraftarlık suretiyle bugünkü matbuatta bir yer vermek arasında büyük bir fark olduğunu biliriz.

Geçen gün "Vatan" gazetesi Mustafa Sabrinin bir mülâkatını neşretti; hiç kimseden vaveylâ duymadık; hem düşününüz, hâtırat değil, beyanat! Fakat eğer "Vatan" gazetesi, Mustafa Sabrinin esrarını neşretmeğe kalkışsaydı, kimbilir bugün yüzlerini maskeye bürümüş nice insanlar tarafından aynı tahrikâtın yapılacağına şüphe yoktu. "Söylenişe göre fetva verilir..." derler; kimbilir Ankarada hükûmet ve gazetelere bu hâtıratın intişarı nasıl telkin edilmiştir? Bunu şundan anlıyoruz ki, dün aldığımız "Hâkimiyeti Milliye" refikimizin "Yenigün" ü takip eden mülâhazatına bakılınca insan, âdeta, Refik Halidin hâtıratı intişar ediyor değil, vatan batıyor zanneder.

İşin daha garip ciheti var : Dahiliye Vekili Ferit Bey, Vali Beye gönderdiği bir şifre ile Hâtıratın men'i intişarını tebliğ etmiş... Bu tebliğden haberdar edildik. Maksadımızı anlatıncaya kadar muvakkaten tefrikamızı kesiyoruz. Ancak şunu şimdiden söyliyelim, ki Dahiliye Vekâletinin emrini dinlemiş olmak için kesmiyoruz; zira biz ancak neşriyatımızın mahiyetinden ve yalnız kanun karşısında mesul olabiliriz. Bizi bu tefrikayı kesmeğe mecbur edecek hiçbir kanun yoktur. Eğer olsaydı, şimdiye kadar bütün gazetelerin bir devrei mahkûmiyet geçirmesi lâzım gelirdi, zira birçoğu, bir firarînin hiç olmazsa mektubunu neşrettiler. Sait Molla'nın Mehmet Ali aleyhindeki mektupları gibi!

Hayır, onun için değil, fakat başında bin gaile olduğunu gördüğümüz hükûmeti, bir de kendi sebebimizle sıkmamak için tefrikaya fasıla veriyoruz. En gücümüze giden şey, pek hürmet ettiğimiz zevatın da, telkinata kapılarak, şamataya kulak asmaları ve bilhassa "Akşam"ın millî dava için muzır veya şüpheli bir yazıyı neşredeceğine ihtimal vermeleridir ve işte yine bu sebepledir ki, tefrikaya birgün devam etmek bizim için bir izzeti nefis meselesidir. Zira bir hatâyı tamir etmeği düşünerek değil, bir vehmi şimdilik daha ziyade tahrikte menfaat görmediğimiz için tefrikaya fasıla veriyoruz.

Ankaradaki vatanperverlerden bir ricamız var : Biraz vehmi terketsinler ve hareketlerini vatan endişesine göre ölçmek vazifesinin yalnız mahdut bir zümre tarafından anlaşılmış olduğunu zannetmesinler. Bilhassa ve bilhassa matbuat da dahil olduğu halde İstanbul müessesatı hakkında vuku bulan telkinatın menabiini, her hükümden evvel, gayet iyi tetkik etsinler.

"AKŞAM"

(Hâtırat) ın elyazısından birkaç satır

Vesika No. 2

HÂTIRAT ETRAFINDA ŞAMATALAR

Gürültünün aslı, faslı nedir? Bin türlü teviller, telkinler : - "Akşam" gazetesinde Refik Halidin hâtıratı çıkıyor! - Refik Halid ne yapar? - Tabiî kendini ve arkadaşlarını müdafaa eder; hiyanetle mücadele etmiş olanlara hücum eder.

Sanki biz Hürriyet ve İtilâfı kendi muharrirlerinden birine müdafaa ettirmek için araya araya, bugünü bulmuşuz, beş sene bugünü beklemişiz! Hayır, mesele bu değil, İngilizler zamanında, Yunanlılar devrinde, Feritler ve Kürt Mustafalar vaktinde mütemadiyen hepsiyle mücadele eden ve bu mücadelesiyle tanınan bir gazete için bu zanda bulunmak imkânsızdır. Fakat bu hücumların acaba asıl sebebi nedir?.

İzah edelim : Evvelâ hâıtratta Türk mücahedesine karışmış olanlardan hiçbiri aleyhinde bir kelime yoktur; olmuş olsa biz o kelimeyi değil dercetmeğe, okumağa tahammül etmeyiz.

Hürriyet ve İtilâf hakkındaki hâtıralar, o gülünç, ve sefil hizbin olduğu gibi tasvirinden ibarettir.

Eğer biz AYDEDE muharririne siyasî makaleler yazdırsaydık, mecmua çıkartsaydık, her türlü itabı dinlerdik. Hâtırat neşrinde hiçbir münakaşa mevzuu bahsolamaz. Daha garibi var : Bir zamanlar gazetelerimizden birinde, bir mebusumuz Halk Fırkasının müdafaasını Ali Kemalin en samimî hempalarından iki muharririne bırakmadı mı? Diğer birine mecmua neşrettirilmedi mi? Bizim için listeye dahil olmuş, olmamış, Mütareke zamanında hiyanet safında görünmüş olanlardan hiçbiri arasında fark yoktur; Devlet yüz elli kişi içinde mukayyet olduğu için hepsini aynı talihe uğratamıyorsa, onların üstünden, sırf listeye giremedikleri için, cürüm veya cinayetlerini de izale edebilir mi?

Evet, biliyoruz, Hâtıratta, birçok ikinci derecede adam ismi geçiyor. Bu zevat : "— Acaba bizim için ne yazmış?" endişesi içindedirler. Zira bazıları Hürriyet ve İtilâftan evvel Sulh ve Selâmetlerde vesair teşkilâtta AYDEDE sahibi ile beraber çalışmışlar, beraber düşünmüşlerdir. İşte şamata bunlardan çıkıyor! Onlara da sahifelerimizi açıyoruz, tekzip etsinler, küfür etsinler, ne yaparlarsa yapsınlar! Fakat kendi endişelerini vatanın davası haline sokup ortalığı gürültüye vermesinler!

İş bu kadarcıkla kalmış, kapanmış mıydı? Ne gezer? Zaten –sonradan gelen çeşitli gazeteleri okuyunca öğreniyorum– Hâtıratım daha ilân edilir edilmez matbuatta münakaşalar başlamış, almış yürümüş. Ayrıca yine öğreniyorum : Dahiliye Vekilinin müdahalesi de –Büyük Millet Meclisine kadar sokulan– bir münakaşa vesilesi oluyor.

Herkes derece derece bana çatmakta birlik gösteriyor amma bu müdahale hususunda fikir ayrılığı göz çıkarıyor.

Önce müdahaleye tekaddüm eden vaziyeti belirten birkaç vesikaya bakalım. (Akşam) ın iki yazısı :

Vesika No. 3

DURUN BAKALIM, FERMANI OKUNSUN!

İlk meclisi mebusanda Akkâ mebusu olan Şeyh Esat Şukayri nekre bir adamdı. Bir gün Suriyedeki tabasbus illetinden bahsettiği sırada demiştir ki:

— Bizim memlekette âdettir; yeni bir valinin geleceği işitildi mi, bütün eşraf, muteberan, şüera, münşiler, kasidehahlar hepsi istikbal için istasyona koşarlar; vagon penceresinden yeni valinin başı görünür görünmez şairler hitap eder: (Ey veziri müfahham...), kasidehanlar teganni eder: (Ey müşiri muazzam...)

Şeyh Esat fıkrayı anlattıktan sonra derdi ki:

— Hay Allah müstahakınızı versin; durun bakalım, fermanı okunsun, paşa mıdır, bey midir, efendi midir, bir defa öğreniniz...

Tıpkı onun gibi, (Akşam) AYDEDE sahibinin hâtıralarını neşretmeğe karar verir vermez etraftan sesler: «— Vay haini vatanı tezkiye mi ediyorsunuz?» «— İsmini listeden kurtarmak mı istiyor sunuz?». Bugünkü (Akbaba) da bu münasebetle bir başmakale, bir şiir, bir karikatür, iki sütunluk bir yazı neşretmiş; şiir iyi, karikatürde neyse, fakat başmakale adetâ ciddi... Onun için bir kaç kelime söyliyelim: (Akbaba) sade şeklini, nev'ini, tarzını değil, klişelerini ve muharrirlerini (AYDEDE) den devir almış, müşterilerini bile (AYDEDE)den miras yemiştir.

(Arkası Var)

Stalin *Tito* *Bevin* *Germany* *Bn. Roosevelt* *Marshall* *Mac Arthur*

Aklımda Kalanlar

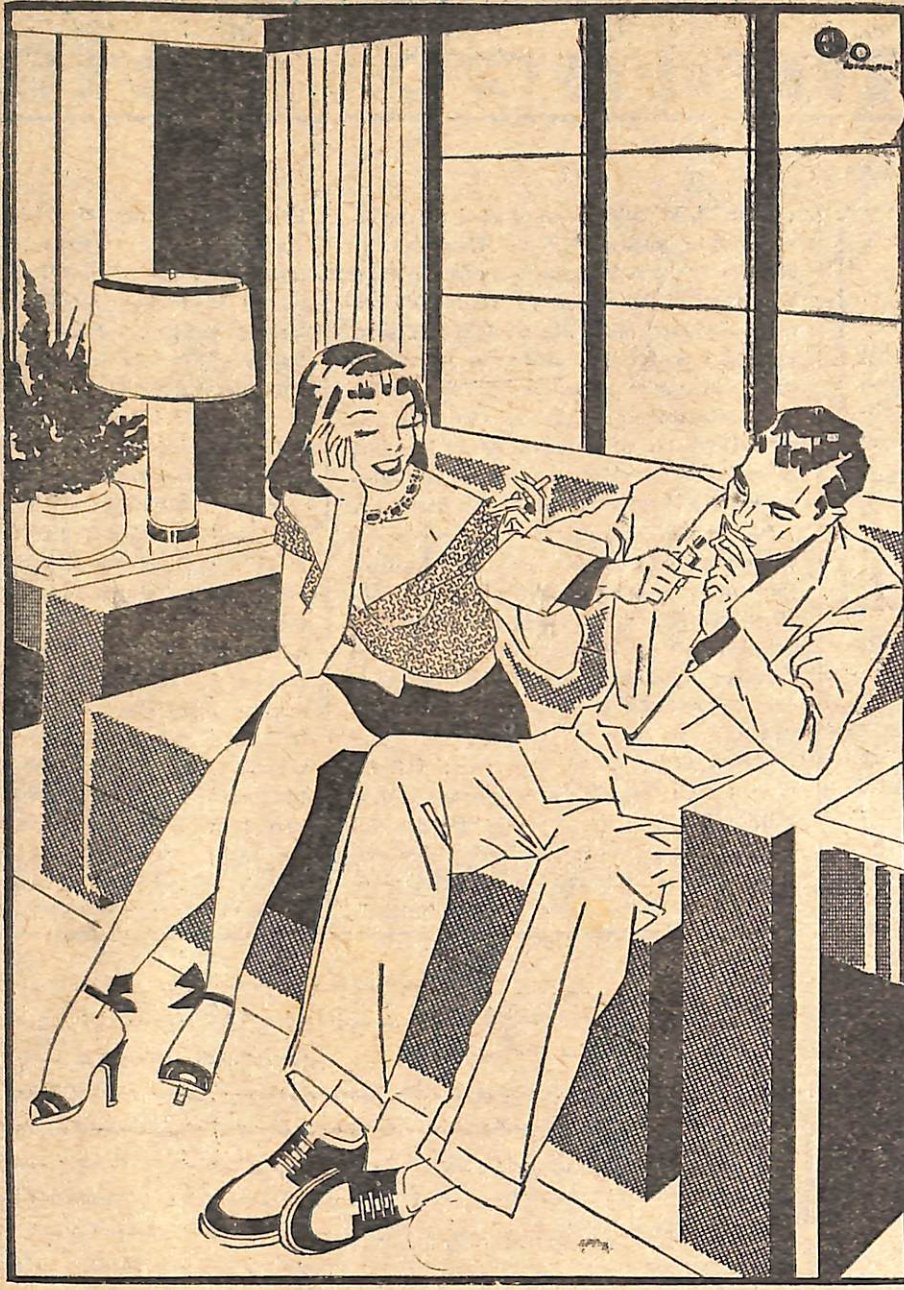
Eski şakalar

Evimizin önü kalabalıklaşır: Mutaddan fazla eskiler alayımcılar yürümemecesine kapımızın karşısında dolaşırlar. Kâhyamız Halil Efendi bunu bir tesadüfe hamleder, pek ehemmiyet vermez. Ertesi gün yine bir eskiciler toplantısı bizim evden uzaklaşmaz. Gûya aralarında konuşuyorlarmış gibi bir tavır alırlar. Fakat muttasıl kapılardan gözlerini ayırmazlar. Bu defa Halil Efendi meraka düşer; bazirgânlardan kalabalığın içinde bir iki tanıdık çehre varsa da üst tarafı mahallede görülmiyenlerden oldukları için herifleri takip etmeğe başlar. İki gün sonra bir satış bahanesiyle tanıdığı eskiciyi kapıdan içeriye sokar; ona bazı şeyler sorar. Fakat istediği cevabı alamaz. Bazirgân bin dereden su getirir ve gûya Osmanbey taraflarında yapılacak bir müzayedeli satış dolayısiyle toplandıklarını söyler. Kâhya Efendi her ihtimale binaen fazla ileri gitmez ve belki yanıbaşımızdaki koanğında ikamet eden Sadrı esbak Sapur Sait Paşayı Padişah tarassut ettiriyor, neme lâzım der, herifi bırakır. Bırakır amma vesvese onu bırakmaz. Ya tarassut edilen bizler isek !?

Vâkıayı olduğu gibi amcama ve babama anlatır. İki kardeş kendilerinden evvel Sait Paşayı önde görürler ve mutadıdır, onu iz'aç etmek için Padişah bazan böyle şeyler yapar, derler. Maamafih kendilerinde de bir acaba?! vehmi husul bulur. "Dikkatli hareket edelim" kararında ittifak ederler. Halil Efendi de, konakların arka taraflarnda bu adamlardan kimse görülmüş mü, sualini sorarlar. Daha iki gün geçer. Evin arkasında dahi tıpkı önü gibi bazirgânların dolaştığına kani olurlar. Komşudan da bir haber sızar. Onlarda da bir telâş uyandığı anlaşılır. Nihayet bizim Kâhya Efendi, ne olursa olsun, bu işi ben anlamalıyım, karariyle bir eskiciyi daha kapıdan içeriye, içeriden de bahçenin ucundaki limonluğa götürür. Kapılarını kapatır, herifi istintaka mübaşeret eder !! Hem de tehevvürle yemin ederek: "Bana doğruyu söylemezsen..." demeği ihmal etmez. Muhatap bu itabdan korkar; kendisinin arka kapıdan sıvıştırılması şartiyle ne biliyorsa söyliyeceğini söyler ve anlatmağa başlar. (. . . Birkaç gün evveldi. Ben konağın ark akapısından geçerken kapının önünde duran bir çocuk yolumu kesti. Benimle mükemmel Yahudice konuştu. Kuzguncuklu sobacı Moizin oğlu olduğunu, bu konağa sokulduğunu, gece gündüz dayak yediğini; dinini değiştirmeğe icbar edildiğini ve bir türlü kaçamadığını ağlayarak söyledi. Allah aşkına beni kurtarın, dedi. Ne yapalım; biz de çocuğun bahçe kapısından çıkabilmesini beklyioruz. Onu alıp evine götürecektik." Kâhya sorar: "Nasıl çocuk? Tarif etsene !" der. Herif anlatır. Halil Efendi güle güle eskiciyi defeder, bu vâkıayı dahi efendilerine anlatır. Zaten evde ikamet eden çocuğu da yakalar, muzipliğini itiraf ettirir. Bu çocuk, amcamın velisi olarak nezaret etmekte olduğu ve pek de sevdiği yaramaz bir çocuktu. İsmi de Ali Rıza idi. Mehmet Tevfik Efendi, oğluna amcamın adını koymuştu. Üstadımız Rıza Tevfik Hocacığımın kulakları çınlasın. Bizim evde böyle de bir oyun oynamıştı

Semih Mümtaz S.

(İktibas hakkı mahfuzdur)

— Kocam evden çıkınca müthiş korkuyorum.
— Yeni türeyen apartıman hırsızlarından mı?
— Hayır; kocamın ansızın eve dönmesinden!

Hayatım

Bir memurun hâtıra defterinden:

★ 12 yaşında iken ilkokul mezunu oldum. Yürekten söylüyorum: Türküm, doğruyum, çalışkanım. Yaşam; küçükleri korumak, büyükleri saymaktır. Ülküm: Yükselmek, ileri gitmektir. Varlığım: Türk ulusuna armağan olsun!

★ Yaş 25 — Liseden çıktım. Fakat çok zor çıktım. Emdğim süt burnumdan geldi. 6 senelik lise hayatımda 37 lise müdürü tanıdım. Onların beni tanımıya vakitleri yoktu. Biri geldi, biri gitti, biri geldi biri gitti. Yetmiş çeşit imtihana girdim. Yetmiş çeşit not aldım. Artık çok yorgunum. Yüksek tahsile devam edemiyeceğim. Memur olmıya karar verdim.

★ Yaş 30 — Memur oldum. Maaşım 100 lira, ev kirası 85 lira. Bakkala, manifatura mağazalarına, oduncuya, kömürcüye, evimin önünden gelip geçen bütün satıcılara borcum var. Her aybaşı beş on defa kavga ediyorum. Canım sıkılıyor. Komşular, "evlenirsen herşey geçer, evlilikte uğur var" dediler, evlendim.

★ Yaş 34— Evlendim. Bir oğlan çocuğum dünyaya geldi. Adını Ömer koyduk. Arkadan bir ikinci çocuk dünyaya geldi. Adını Hasan koyduk. Üçüncü çocuk da dünyaya geldi. Onun da adını Hüseyin koyduk. Hasan, Hüseyin bir araya gelince evde bir Kerbelâ vakası oldu. Çocuklar bakımsızlıktan zayıfladılar. Ömerin bacağı kırıldı, sakat kaldı. Arkadan analarının öldüğünü söylersem şaşmayın, çünkü ben şaşmadım, bunu biliyordum. Başka türlü olamazdı.

★ Yaş 40 — Dairede işlerimi arkadaşlar görüyor. Akşamları meyhaneye gidiyor, gecenin 12 sine kadar içiyorum Ve şimdi yü-

(Klemanso) ya ait bazı fıkralar

Klemanso gayet sert, fakat hoşgû bir zattı. Fransız gazeteleri ve kitapları ona ait tuhaf ve düşündürücü sözler, nükteler ve lâtifelerle doludur. Bu zat ilk defa Dahiliye Nazırı olduğu vakit, yanında kalemi mahsus müdürü olduğu halde, tam mesai başladığı bir saatte kalemleri teftiş ve ziyarete çıkar. Fakat bakar ki odalarda kimseler yok, hiçbir memur vazifesi başında değil... O sırada bir kalem odasına daha girer, hayret! Tek bir memur, masasına dayanmış uyuyor. Kalemi mahsus müdürü, hemen koşar, bu vazifesine vaktinde gelmiş olan, fakat uykusiyle meşgul bulunan memuru uyandırmak ister... Klemanso, kolundan tutar:

— Bırak, der, bırak.. Korkarım ki uyandırıp rahatsız edersek elimizdeki bu bir tek memuru da kaçırırız!

MEKTEP VE HAPİSHANE

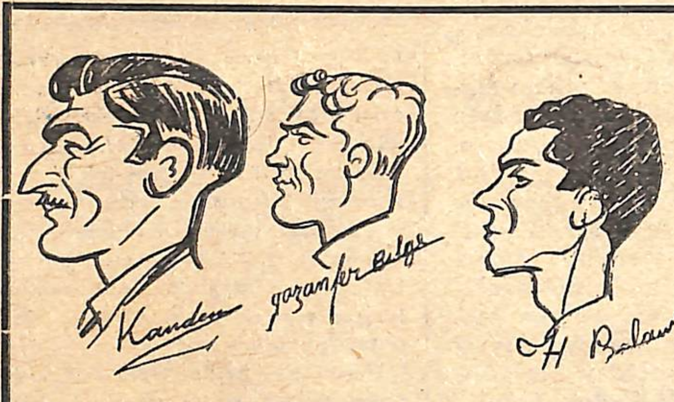
Klemanso, bir gün yanında Üniversite profesörlerinden biri olduğu halde Paris civarında dolaşıyormuş; Profesör yeni yapılan bir mükellef hapishane binasını göstererek demiş ki:

Görüyorsunuz a, mebuslarımız hiç mekteplerimizi düşünmüyorlar; halbuki her tarafta koca koca hapishaneler yaptırıyorlar...

Klemanso şu cevabı vermiş:

— Evet; zira mebus efendiler bir daha mektebe girmiyeceklerine emindirler; fakat hapishaneye girmeleri daima ihtimal dahilindedir!

Pazar günkü güreşleri Togo'nun portreleri (İ... sahplerinin elyazısıdır. ... devam

Gazinoda

İki genç kadın aralarında konuşuyorlar:

— Şu genç kalantor adamı tanıyor musun?

— Evet yaşlı tilkinin biridir.

— Arjante tilki olsa gerek!

Çalışanlar

İkisi de resmî dairelerde çalışıyorlardı. Birisi Toprak Mahsulleri Ofisinde, öteki de Ticaret Ofisinde. Ticaret Ofisinde çalışan arkadaşına sordu:

— Sizin dairede kaç kişi çalışıyor?

— İyice bilmiyorum amma, her halde yüzde beşten fazla değil!

İşte mal Beyannamem!

Acaba neden bir Demokrat, yahut Müstakil, yahut da Halkçı mebus kürsüye çıkıp da hükûmetten sormuyor:

— Mal beyannamesi diye bir kanun olacak, Nerededir? Şimdiye kadar kimler ve kaç kişi hakkında tatbik edildi?.

Ve dahî duralar!

Kanun galiba bazı kocakarı ilâçları gibi tahtaboşa konup kırk yıl güneş ve ayaz yedikten sonra kullanılacak, şifalı olacak. Kırk yıllık sirke kabîlinden...

Yahut bir nazar boncuğu takımı gibi Devlet binasının çatısına takılıp duracak: memleket mânevî tesirinden faydalanacak...

Belki de kanunun tatbikını icap ettirecek bir sebep henüz zuhur etmedi.

Amma (Yüce Divan) içtima ha-

KİRP... de...

linde... Karşısna memur ve gayri memur bir sürü sanık dizili !.

Amma Amerikadan dönen heyetler hakkında dedikodular gırla!

Amma Ulaştırma Bakanı Millet Meclisi kubbesi altında bir şeyler söylüyor; pırlanta ve komisyon sözleri geçiyor!

Amma bu zatın kendisi de daha bir müddet evvel meteliğe kurşun atarken şimdi altına metelik vermediğini anlatıyor.

Maamafih bütün bunlar hakikatte hiçbir şey ifade etmez, kimseyi lekelemez. Lâkin Mademki bir mal beyannamesi kanunumuz mevcut, niçin tatbika başlamıyoruz?.

Söylentilerin kesilmemesine se-

Teravet

Eskidenberi cildin taraveti için kadınlar birçok acayip ilâçlar kullanırlardı. Fransada 1500 tarihlerinde Diane de Poitiers tarfaından kullanılan kremler, yağlar ve sulara dair bir mecmua – üç, dört yüz senelik eserlerden iktibasen – bazı reçeteler neşrediyor. Bunlardan ikisini, birer misal olmak üzere dercediyoruz :

1 — Külrengi bir tavuğu yirmi dört saat aç bırakınız; sonra bir gram kireç ve aynı miktarda eritilmiş gümüş, biraz ekmek içi alıp bunları tavuğa yediriniz, fakat su vermeyiniz. Yutar yutmaz bir sicimle onu boğunuz yolunuz ve cam bir inbikte taktir ediniz. Bundan çıkacak su cildinizin taravet ve beyazlığını muhafaza eder.

2 — Henüz uçmamış bir leylek yavrusunu tutup bağırsaklarını çıkarınız, içine bir dirhem kâfuru ve biraz amber tozu koyunuz. Üç taşım kaynatınız ve sonra bu leyleği yüzünüze yapıştırınız. Cildiniz misli görülmemiş bir taravet ve letafet kesbeder.

Gazetemizin gayesi, okuyucularına daima iyi kâğıtla takdim edilmektir. Fakat, piyasa bunu her zaman temin edecek vaziyette olmadığından kâğıtlarımızın cinsi bir kararda gidemiyeceğe benziyor. Bu defa gördüğümüz rağbetten cesaret ve fedakârlığı göze alarak kâğıdımızın kalitesini yükseltmek imkânını bulduğumuza memnunuz.

...ekten söylüyorum: Memurum, ...kirim, sarhoşum Ülküm, Tekeli ...orumak, çok rakı içmektir. So...um; 12 den sonra karakola düş...mektir. Varlığım; umum içki ba...ilerine armağan olsun.

Büyük Millet Meclisinin Pazartesi toplantısında bir milletvekili dedi ki 'Biz fakir milletin parasını zenginle re veriyoruz !" (Gazeteler)

— *Tevekkeli değil, iki yakamız bir araya gelmiyor...*

Bizim Dam Altında :

ŞARLO — KEL HASAN

Sayfalar tertip ediliyordu. Refik Halid, yazı aralıklarına konulan «Vinyet» denilen küçük resimleri göstererek dedi ki:

— Bundan sonra Şarlo vinyetlerini benim yazıların arasına korsunuz.

Sabahtan beri sayfa bağlamak için mürettiphane tezgâhı başında ayak üstü duran Ertuğrul Şevket derhal mukabele etti:

— Tabiî üstad! Şarlo, sizin yazılara.. Kel Hasan, Naşit, Abdürrezzak da bizim yazılara!

Burası Rusya değil !

Refik Halid, AYDEDE'nin ilk sayısının provasını elinde evirip çevirdikten sonra ortaya koydu:

— Haydi çocuklar, siz de bir şey söyleyin bakalım

Bir genç muharrir tevazu ile:

— Aman efendim, siz varken bizim fikir vermek haddimiz mi?

Üstad, kendine has tavrile:

— O da nesi.. Ayol burası Rusya değil.. Herkes fikrini serbest serbest söyliyebilir.

EVDEKİ HESAP

Mehmut Paşa Caddesinin yeni çehresi

Mizah, ticaret işlerinde de önemli rol oynuyor. En esaslı alış verişlerin bile şakalaşarak yapıldığını görüyoruz. Bazan yerinde sarfedilmiş bir nüktenin ne kadar değerli olduğunu bilhassa tacirler çok iyi bilirler. Bu sütunlarda piyasa hareketlerini hoşsohbet halinde belirtmeğe çalışacağız, fakat realiteden ayrılmadan...

İlkbahar satış sezonuna, uzun zamandanberi hasretini çektiğimiz sulh devrine mahsus bir hava ile girdik. Mahmutpaşa yokuşu esnafı işi sağlamak için ne gibi mizah malzemesinin gerekli bulunduğunu bize pek tipik bir gidişle anlatıyor. Artık harp zamanındaki asık suratlı satıcılar yerine ferahlık verici nüktelerle haykıra haykıra halkın alâkasını çekmeğe uğraşanlar geçmiştir. Şimdi nazlanmak, ağıra almak sırası halktadır. Dükkâncılar arasında hoparlörden faydalanarak Lorel - Hardi türkçesiyle alıcı akınını kendi vitrinleri önünde durdurmağa uğraşanlar da var.

Yokuştan inerken duyduklarımın birkaçı :

— Liraya atletler !

— Metresi iki liraya solmaz basmalar !.

— Kaynıyor, Alibey köyünün mısırları !

Tezgâhtar, mısır, diye kaynattığı basma parçalarının sularını akıta akıta boyuna teşhir ediyor.

— Hakikî İngiliz tobralkoları iki buçuk liraya !

— Şikago tülbentleri geldi.

— Mendil fiatına havlular.

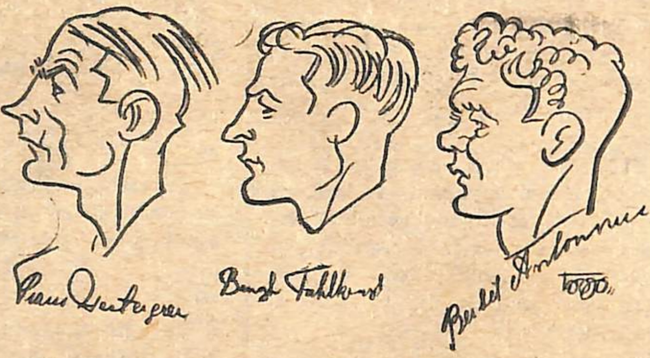
— Ne alırsan 125 kuruşa !

— Hediyelik ipek masa örtüleri, Hatay kelepirleri yedi buçuk liraya !

— Çifti iki buçuk, külotlar !

Halk, bu rekabet feryatlarından memnun, ağır ağır geçip bir şey almıyanlar bile hiç olmazsa esnafın insafa gelmek yolunu tuttuğunu sattıklarının ucuzluğuna herkesi inandırmak için çırpındıklarını görmekle seviniyor.

Hikmet KATRAN

...ip etmiş olan Ressam ...ler altındaki imzalar, ...ecek nüshamızda seriye ...nacak)

KONUŞMALAR

— Avrupanın en büyük devleti hangisidir?.

— Polonya..

— Amma da yaptın ha ! Nasıl olur?.

— Basbayağı : Merkezi Moskoavda, hükûmet erkânı Sibiryada, ordusu da İtalyadadır da ondan !

Fena âdet

— Tahammül edilir gibi değil; karım sabahın üçünden evvel bir yatmamak âdetidir tutturdu.

— Peki o vakte kadar ne yapıyor?

— Benim eve dönmemi bekliyor.

...NIN ...kleri

...bep, kanunun tatbikından ürkülmesidir. O cihete kimse yanaşmıyor. Keenne böyle bir kanun yoktur; lâfı bile edilmemiştir; hattâ akıldan da geçmemiştri. Sanki birbirimize gizlice fısıldayoruz :

— O tarafı açma ! O tarafı karıştırma ! Onu bırak !.

Mal beyannamesi kanunu sır oldu, gitti. Atom bombası sırrının daha iyi saklandığına şüphem var ! İçimizden biri "mal" sözünü ağzına alsa arkasından "beyannamesi kanunu" gelir korkusiyle âdeta sararıyoruz.

— Kes ! Sus ! Devam etme !.

Diye ağzını kapatmağa hazırlanıyoruz. O kadar korkunç veya lüzumsuz idiyse neden çıkarıldı?

Bu kanunun tatbikı sayesindedir ki yukarıda bahsi geçen dedikoduları önlemek ve dedikodulara maruz kalmış vatandaşlarımızı korumak mümkün olur.

Hattâ fikrimce o vatandaşların kendileri birer istida ile hükûmete başvurmalı :

— Hakkımızda Mal Beyannamesi Kanununun tatbikını isteriz!

Demelidir. Kanun maddeleri arasına bu şekilde müracaat edecekleri mesul tutacak veya ağır hapse çarpaçak bir madde konmamıştır, elbette !

— Buyurun, efendim. Siz istemeseniz de ben kanunun icabını yerine getiriyorum. İşte mal beyannamem !

Diye ortaya çıkacak tek adam yok mu?.

Adı tarihe geçecek bu adamı bekliyoruz. Nerededir?

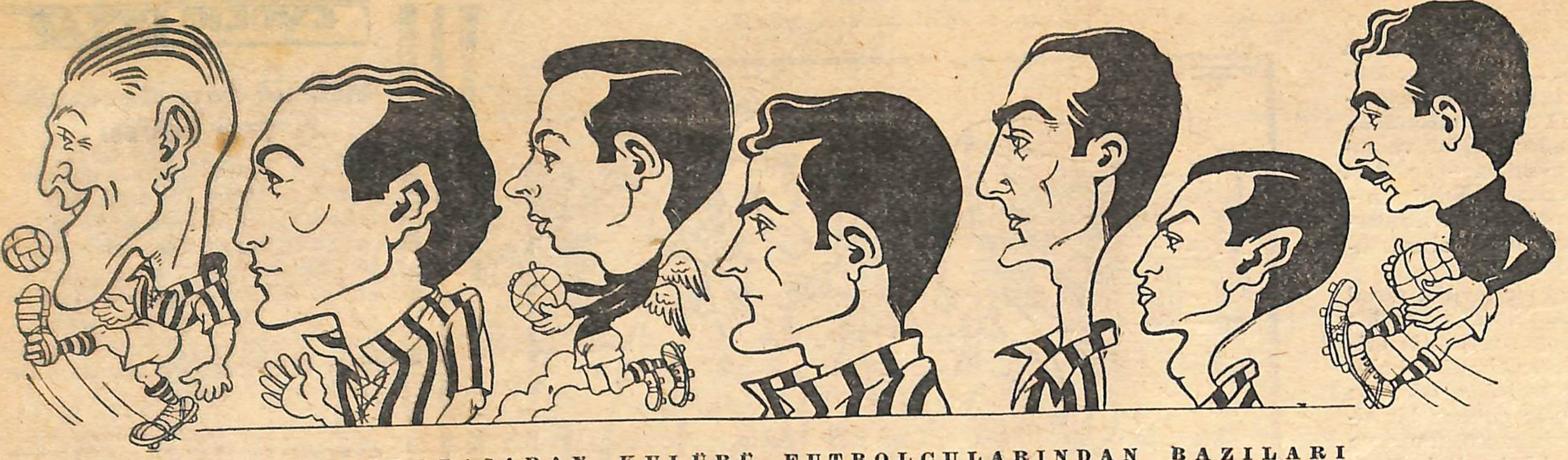
Henüz anasının karnında değil dir, a !

Ankara Opera binası ve Eşşek meselesi :

— *Neden bize az para veriyor lar?*

— *O bizden çok arpa yer de ondan !*

GALATASARAY KULÜBÜ FUTBOLCULARINDAN BAZILARI

İstanbul Semtleri

Kılçıklı Dâmad !

Akşam saat yedi suları.. Yenicami avlusunun Balıkpazarı tarafı, kapakları açılmış yüzlerce arı kovanı uğultusiyle kaynaşıyor. Elarabaları, işportalar, küfeler, sepetler, sandıklar; simitçi, kos helvacı, börekçi sehpaları yaya kaldırımının ortasından asfalt meydanın yarı yerine kadar istif olmuş. Her kafadan bir ses çıkıyor; inceli kalınlı, nezleli hırıltılı nâralar perde perde yükseliyor.

— Eyi muuz.. Eyi muuz... Bir tene ye, beğenmezsen para yoh.

— Haniya Alanya gullerììì... Almadan geçme, yolcuu !

Yün örme başlığını kulaklarına kadar geçirmiş, haykırmaktan, yorgunluktan suratı pancar gibi kızarmış, on, on iki yaşlarında bir çocuk, göbeğine kadar yükselen sepetini iki eliyle sürükliyerek ciyak ciyak ötüyor.

— Hayde limon.. Hayde limon.. Çaya limon.. Çorbaya limon.. Yirmi tane bir lira.

— Tahtakurusu için, pire için D,D, Teee... Di, Di, Tiii.

Sivri, kırçıl sakallı bir adam, kâh sağ elindeki demir kapanın dilini şıngırdatıyor, kâh sol elindeki kafesli kapanın tahta kapağını takırdatıyor :

— Haniya, fare için kapanlar... Gelir gelmez yakalar.. Aman vermez, yakalar.

Mısırçarşı kapısından elleri çantalı, valizli, file torbalı, koltukları paketli, her cinsten, her yaştan kadınlı erkekli kafileler boşanıyor. Yağlı perçemi sol kaşının üzerine sarkmış, çatlak dudaklarına simit kırıntıları yapışmış, Külhanbeyi bozuntusu bir delikanlı, gülüşerek gelen genç kızlar grupunun önüne dikilip elindeki renkli kâğıt destesini uzatıyor, gözlerini süzüp ağzını çarpıtarak kerih bir sesle şarkı okuyor :

— Dağdan kestim kerreste, kuş besledim kafffeste......

Kızlar surat ekşitiyorlar, külhanbeyi dudak büküyor :

— Öfkelenme be yahu. Ver iki çeyrek de şuradan bir kitap al. Benim şarkılarım tılsımlıdır. Pencerenin önünde iki defa okursan, tezelden koca bulursun.

— Ayde vire zevzek ! İç bir tefa utanmak yok sana?

Kırmızı saçlı, yüzü benekli, cılız bir delikanlı, d...ancıya çıkışıyor :

Yit be kuzum! Okuyacaksan kazinoda yit de oku, çok çok para para kazanirsin.

—Vay anam vay! Piliçlerin ortasında sen de mi horozlandın?... Dağdan kestim kereste...

Balıkpazarına doğru ilerledikçe seslerin tonu değişiyor, birbirlerini bastırmağa çalışan nâraların perdeleri yükseliyor. Köşeye bir delikanlı dikilmiş. Sol elindeki değneğin ucuna çakılı acayip hayvan resmini sallıyor, sağ elinde mukavvadan kıvrılmış boruyu ağzına dayıyor, sabahtan beri haykırmaktan kısılan sesini yükseltmek için gözlerini belerterek hançeresini zorluyor :

— Canavara buyurun... Canavara buyurun. Gemileri deviren, sandalları batıran, dört adamı bir lokmada yutan on bin tonluk denizler canavarını görmeden geçme, yolcu. Sokağa gir, şağa sap, sonra sola kıvrıl, biraz ileride bir daha sağa dön, deryalar canavarını gör bir defa.

Geriden bir şangırtı, kulak zarlarını yırtarcasına zırlayan klâkson vızıltıları... İleriden bağırışmalar duyuluyor.

— Bas geriye, şoför... Bas geriye...

Daracık sokakta otobüsle çift beygirli araba yanyana sıkışmışlar. Ne ileriye gidebiliyorlar, ne geriye. Sokağın başında tıklım tıklım dolu hışır bir otobüs mütemadiyen klâkson zırlatarak yol istiyor.

Balıkpazarının dar, kıvrıntılı sokağında müşteriler, balıkçılar, limoncular, ağızları açık, gözleri kapalı salak salak dolaşan âvareler omuz omuza kenetlenmiş... Tezgâh başlarında feryatlar ayyuka çıkıyor.

— Hey babam heeey ! Deryâ kuzuların. Liraya torik, liraya toriiik.

— Taze estavrit... Taze estavriit.. Haniya, hediyelik estavritler var...

— Gümüşe gel !.. Gümüşe geeel !

— Haaydi, akşam pazarı ucuz ettik. Kalkan iki yüz, kalkan iki yüüüz.

Bıçaklar şakırdadıkça pis sular, kan pıhtıları saçılıyor. Yaşlı bir hanım köşedeki dükkânın önüne çömelmiş, iki elini balık tablasına uzatmış, parmaklarını birer birer balıkların üzerine basıyor.Balıkç ters ters bakarak haykırıyor:

— Ne yapıyorsun, hanım? Balıkların üstünde piyano mu çalıyorsun?.

— Ağzını topla ayol ! Çalgıcı mıyım ben? Balık alacağım amma kılçıksızını arıyorum.

— Hoppalaaaa... Balığın kılçıksızı tarlada olur, hanım.

— Nerede olursa olsun. Kılçık istemem ben. Balığın kılçıklısından da, insanın kılçıklısından da hoşlanmam.

— Adamın da kılçıklısı var mı?

— Olmaz mı, ayol? Gel de bizim damadı gör. Şimdiye kadar ağızsız dilsiz balık gibi duran damat bey, geçen gün hükûmet kapısına memur oluverince birdenbire mizacı değişti, tepeden tırnağa kadar kılçıklandı. Evde ağzımızı açsak avurtlarımıza saplanıyor.

— Hoş gör, hanım anne ! Malûm ya memurun yenisinden, dilencinin eskisinden çekinmek lâzım.

Yandaki tezgâhtan sıçrayan kanlı sular gözlerimin içine kadar girdi, kılçıklı damat sohbetini yarıda bırakıp savuştum...

Cemal REFİK

AĞABABA ANLATIYOR

Herkesin sırası gelir...

Vaktile inziva içinde zevk ve safayı seven bir padişah varmış. Bir gün, has bahçelerinden birinde Sultanla baş başa, tek ve tenha bir âlem yapmak istemiş, bahçıvan başıyı çağırmış, «hazırlan, demiş, yarın geleceğiz, fakat dikkat et, şayet benden başka orada bir canlı adama rasgelirsem senin boynunu vurdururum!»

Adamcağız koşmuş, herkesi kovmuş, kendi eliyle bahçeyi silmiş sulamış, kan ter içinde çırpınırken bir de bakkmış ki Padişahla Sultan geliyorlar. Ne yapsın? Hemen bir çınar ağacına çıkıp yaprakların arasına gizlenmiş. Aksi tesadüf, Padişah da her tarafı dolaştıktan sonra bu ağacın altını beğenmiş, Sultanla beraber ipek halılara, atlas yastıklara uzanmışlar; Hava lâtif, sular çağlıyor, bülbüller şakıyor... Etrafta kimse olmadığına emindirler ya? Muhabbete koyulmuşlar. Bir aralık Sultan Hanımın gözü ağacın tepesine ilişmiş, ne görsün, yabancı bir herif kendilerini seyrediyor. Bir feryat koparmış, Padişah fırlamış, işi anlamış, bahçıvan, son saatinin geldiğine hükmederek ağaçtan, vurulmuş bir kuş gibi paldır küldür aşağıya inmiş. Kafası gidecek, lâmı, cımı yok!

— Padişahım, demiş, biliyorum, kabahatim büyüktür, boynumu vuracaksın, fakat, müsaade et de son nefesimi vermeden evvel sana bir hikâye anlatayım!

Ve yetmiş yaşındaki, baba yadigârı emektar bahçıvanın bu ricasını kabul eden Padişaha hikâyeyi nakletmiş:

★

— Cennetmekân pederiniz zamanında şu yerde bir elma ağacı vardı, senede yalnız iki elma verirdi. Padişah, babama tenbih etti, «şayet bu elmalardan birisine bir şey olursa boynunu vururum!» dedi. Biz de, babamla beraber nöbetleşe ağacı beklemeğe başladık. Bir gün, nöbet benim iken, mel'un bir karga, «Gak!» diyerek geldi, elmanın birini kapınca uçup gitti, hemen babama koştum, saçlarımı yolarak vak'ayı anlattım:

— Ne yapalım, oğlum, dedi, benim de sıram gelmiş, fakat merak etme o karganınki de gelir!

Biraz sonra, bir tüfek sesi işittim, gidip baktım: Avcının biri kargayı vurmuş, gagasındaki elma da parça parça yerde duruyor. Bunu haber alan babam:

— Avcının da sırası gelir! dedi.

Hakikaten bir müddet sonra ne görelim? Yorgun avcı havuzun başına uzanıp uyurken bir yılan gelip ensesinden sokmuş ve herifi öldürmüş. Babam dedi ki:

— Yılanın da sırası gelir!

Çok geçmeden, babamın yanından hışıldayarak bir koca yılan geçti, ben de elindeki kazmayı kaptım, vurunca yılanı ikiye biçtim:

— Oğlum, senin de sıran gelecek! dedi.

Şevketlû Padişahım! işte, görülüyor ki benim de sıram gelmiş olacak. Fakat unutma, senin de sıran gelir!

★

Yüreğine korku giren padişah, bahçıvanı affetmiş... Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine!

Yıldızlar serisi — No. 2

FENERBAHÇE KULÜBÜ FUTBOL TAKIMI

Deli saçması:

Akıl ermez bir ders

Gelecek 1970 senesinde bir okul öğretmeni talebesine İkinci cihan harbinin sebeplerini, vek'alarını ve neticelerini anlatıyor:

— Polonya, Almanyaya, Danzig koridorunu vermek istemedi. Polonya Alman elinden kurtarılmak isteniyordu. O yüzden harp çıktı.

Öğrenci — Polonya ile Almanya arasında mı?

— Öyle olmadı. İlk defa İngiltere harp ilân etti. Edince de Fransa kendi hudutlarına asker yolladı. Bu sırada Ruslarla Almanlar Polonyayı bölüştüler. Uzun bir bekleme devrinden sonra Almanlar büyük bir taarruza geçtiler.

— Fransa üzerine mi?

— Hayır, Belçika üzerine. Fransa Belçikanın yardımına koştu. Alman istilâsı başlamıştı.

— Belçika topraklarına mı?

— Değil... Fransa arazisine. Harb 4 yıl sürdü ve mücadeleye katılan Amerikalılar Alman şehirlerini şiddetle bombardıman ettiler.

— Moskovayı da mı?

— Hayır. Ruslar müttefik olmuşlardı. Nihayet müttefikler harbi kazandılar ve harpten zarar gören milletlerin yardımına koştular.

— Fransaya, İngiltereye mi yardım ettiler?

— Hayır eski düşmanların imdadına koştular; Japonya ile İtalyaya yardımda bulundular!

— Rusya ne yaptı?

— Almanya ile dostluğa kalkıştı.

— Polonya, zaferden bari istifade etti, kurtuldu mu?

— Bilâkis. Polonyayı Rusya lehine parçaladılar, arada kaynadı, gitti.

— O halde harbden ve zaferden ne çıktı?

— Hiç!

«Fun parade» den:

Biletçi — Mademki güzel kızlara göz atacak kadar olmuş, tam bilet almalısınız, bayan!

TÜRK TİCARET BANKASI
(TESİS TARİHİ: 1914)
FAİZLERİ HER AY ÖDENEN
KUPONLU VADELİ MEVDUATA
Senede 15.000 Lira İkramiye
10 HAZİRAN ÇEKİLİŞİNDE

Bir	tane	3.000	Lira
»	»	1.000	»
Dört	»	500	»
15	»	100	»

31 MAYISA kadar hesap açtıranlar bu çekilişe iştirak eder.
BİR YIL VÂDELİLERE % 5 FAİZ
İKİ YIL VÂDELİLERE % 6 FAİZ
Ayrıca pul masrafı alınmaz.

Sevim Hanımın Nikâhı

II

Bugün de Sevim Hanımın aşk macerasını anlatayım:

Sevim Hanım, 1940 senesi içinde ayak komisyonculuğile ticaret hayatına atılıp 1943 yılında üç tane Şeddâdî apartman kuran ve işlerini tıkırına koyan (H...) Beyin biricik kızıdır. Samatyadan kalkıp yeni apartmanın üst katına yerleşince Cihangirin âbıl havası bu üç nüfuslu aileye pek yaramış. Ellisine kadar Ahret hazırlıklarile uğraşan (H...) Bey seccadeyi, tesbihi bir yana bırakıp kendini dünya gailelerine vermiş. Nerede o, bir zamanlar yirmi beşlik sigarayı ortasından bölüp yasemin ağızlığa geçiren (H...) Bey? Şimdi görseniz tanıyamazsınız. Gözlerinde altın çerçeveli gözlük; elmas, şövalye yüzükler ışıldayan parmaklarının arasında kalın puro sigarası. Eski dostlarını, mahalle komşularını sokakta görse tanıyamıyor. Tanısa neçıkar? Konuşamazlar ki. İthalât, ihracat konişmento, fatura lâflarından ne anlar onlar?

(N...) Hanım da kısa zamanda kabak çekirdeği gibi açılıvermiş. Haniya o, sokağa çıkarken siyah başörtüsünü çenesinin altından sımsıkı düğümleyip yeldirme biçimi uzun etekli mantosunun göğsünü kavuşturarak besmelesiz adım atmıyan Samatyalı hatun? Şimdi şapka bile giymiyor. Gecelerini masa başında geçiriyorlar. Bir an içinde iklim değiştirip yeni daldıkları muhitin neş'eli, şakrak dostlarile likörleri, viskileri yuvarlayıp kahkahları attıkça mahalle çın çın çınlıyor. Hele (H...) Beyin sekizinci rakı kadehini bir yudumda yutup dudaklarını yumruğile uğuşturarak ayağa kalkması, bir kaç sene içinde heybetlenip karaman kuyruğu gibi sarkan göbeğini hoplata hoplata çiftetelli oynaması meclisin neş'esini kat kat arttırıyor.

Sevim Hanım işte bu muhitin şifalı havası içinde serilip serpilmiş, yetişip olgunlaşmış! Sıkılıp ezilmesin diye mektepten de çekip almışlar.

«— Hiç değilse kız san'at okuluna gitse de biraz biçki. dikiş öğrense fena olmaz»

Diyenleri babası da, anası da ağız birliğile azarlıyorlar:

«— Öğrenip de ne olacakmış? Bizim kızımız terzilik mi yapacak? O da zengin bir kocaya varır, terziler, kunduracılar ayağına gelir.»

On yedisine basınca görücüler kapının eşiğini aşındırmağa başlamışlar. Fakat (H...) Bey de, (N...) Hanım da böyle şeye katiyen muarız.

«— Görücü de ne oluyormuş? diyorlar. Bizim kızımız yeni dünya kızı. Salonumuza bir sürü ahbaplar geliyor, biz de bir çok salonlara gidiyoruz. Oralarda kendine lâyık bir şey bulur, baş göz olur tabii. Lüküs hayatta evlenmek budur işte.»

Dedikleri de olmuş nihayet. Fakat salonda olmamış da sokakta olmuş. Galiba bir sinema kapısında tanışmışlar Şevket Beyle. Uzun boylu, esmer, yakışıklı bir genç irisi. Mühendismiş amma ne mühendisi olduğunu kendinden gayri bilen yok. Bilmeğe de lüzum yok ya. Kaldırım mühendisi bile olsa ne çıkar? Mühendislik etiketi elverir işte. Şevket Beyin kazancına kimin ihtiyacı var? Sevim Hanımın babası dilerse öyle kırk tane mühendisi kapısına kul eder. Elverir ki, biricik kızı hoşnut olsun.

O da olmuş. Sinema kapısında Sevim Hanımla Şevket Beyin yıldızları barışmış. Dikkatli bakışmalar, hafif baş selâmları, mânâlı göz süzüşleri, gamzeli tebessümler, derken cinsî cazibenin anî galeyanile birbirlerine sokulmuşlar, tanışmışlar, konuşmuşlar ve ondan ötesi malûm. Sevişmişleeer... Sevim Hanım böyle şeyleri yadırgamaz ki. Ailece düşüp kalktıkları salon hayatında nicelerini görüyor!

Şevket Beyi ertesi akşam eve davet etmiş, annesine babasına, bir arkadaş diye tanıtmış. (N...) Hanımla (H...) Bey bu masala kavuk sallarlar mı hiç? Kızları leb demeden onlar leblebiyi anlamışlar ve min tarafillâh, damat namzedine ikisinin de kuşları konmuş, kanları kaynayıvermiş!

Her iki taraf memnun, bütün aile mes'ut. Sevim Hanımla Şevket Bey, Kerem ile Aslıya parmak ısırtacak kadar şiddetli bir ateş-i aşk ile yanıp tutuşuyorlar; (N...) Hanımla (H...) Bey bir an evvel nişanı, onun ardından nikâhı ve düğünü yapıp evlâtlarının mürüvvetini görmek için telâşlarından hopur hopur hopluyorlar. Fakat bu arzularını biricik kızlarına bir türlü açıp anlatamıyorlar. Nasıl açabilirler, a efendim? Sevim Hanım ikisini de azarlayıveriyor. Azarlar ya! Yeni dünya kızı bu!

Sevim Hanım evlenme işinde pek acele etmiyor. Aşk ateşini kalbine gömüp dişini sıkıyor, Şevket Beyin huyunu suyunu iyiden iyiye öğrenmeğe çalışıyor. Haklıdır tabiî. Şevket şimdi, köşe minderinde büyümüş pısırık van kedisi uysallığile sokuluyor, sevgilisinin her arzusuna boyun eğiyor amma yarın ne olacağı bilinemez. Kaplanın alacası dışında, insanın alacağı içindedir. Bugün böyle duran Şevket, yarın nikâhtan sonra huyunu değiştirip de erkeklik, kocalık, ukalâlık taslamağa; Sevimin arzularına itiraza, kılıbık olmadığını göstermek için aklı sıra kazaklık gösterişleri yapmağa kalkışırsa?...

— Sevim Hanım işlek zekâsiyle, derin düşüncesiyle, keskin görüşile işte bu noktalar üzerinde incelemeler yapıyor, Şevketin nefes alışlarını bile gözden kaçırmıyor.

Derken efendim, bir gece ahbap salonlarından birinde başkalarının farkına varmadıkları bir hâdise Sevim Hanımın gözüne ilişiyor, üzerine parmağını basıyor. Görünüşte pek mühim bir şey değil. Karşı taraftaki kumral kız sık sık ve dikkatle Şevkete bakıyor, ara sıra delikanlı ile bakışları karşılaşıyor. Olabilir ya. Tesadüfleri daima kötüye yormak doğru değildir. İçilen viskilerin, likörlerin de gözler bakışlar üzerinde büyük tesiri vardır.

Fakat... Kumral kızın yanındaki delikanlı da göz alıcı tiplerden. Ce. Re.

(Arkası Var)